

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань інтеграції України з Європейським Союзом

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-34-42, факс: 255-33-13, e-mail: comeuroint@v.rada.gov.ua

ВИСНОВОК

Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю та використання електронних доказів» (реєстр. № 4004 від 01.09.2020 р., н.д., Д. Монастирський та ін.)

1. Загальна характеристика законопроекту.

Відповідно до пояснювальної записки, законопроектом пропонується внести відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України, які стосуються: визначення поняття та видів електронних доказів, доповнивши перелік процесуальних джерел доказів, та розмежувавши поняття електронного документу як різновиду електронного доказу та інших документів, які подаються в електронній формі; регламентації порядку спеціальної конфіскації віртуальних активів. Окрім того, законопроектом запропоновано внести відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про телекомунікації», які стосуються: процедури проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо кіберзлочинів; державно-приватної взаємодії правоохоронних органів та операторів телекомунікації під час проведення оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій та тимчасового доступу до інформації, речей і документів.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроекту охоплюється положеннями Статті 22 «Боротьба зі злочинністю та корупцією» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, аналогічні тим, які пропонується врегулювати проектом Закону, регулюються:

- *Конвенцією про кіберзлочинність від 07.09.2005;*
- *Рекомендації № R (95)4 Комітету Міністрів державам – членам Ради Європи щодо захисту даних особистого характеру в сфері телекомунікаційних послуг, з особливими рекомендаціями для телефонних послуг;*

Комітет розглянув проект Закону на своєму засіданні 16 вересня 2020 року (протокол № 46) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

- Регламентом (ЄС) 2018/1725 та Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2018 органами, офісами та агенціями Союзу та щодо вільного руху таких даних, замінюючи Регламент (ЄС) 45/2001 та Рішення 1247/2002/ЄС (Official Journal L 295, 21.11.2018, р. 39–98);
- Директивою (ЄС) 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року щодо захисту фізичних осіб стосовно обробки персональних даних уповноваженими органами задля попередження, розслідування та виявлення або обвинувачення у кримінальних справах або виконання кримінальних санкцій та щодо вільного руху таких даних, замінюючи Рамкове Рішення 2008/977/JHA (Official Journal L 119, 4.5.2016, р. 89–131);
- Директивою (ЄС) 2016/1148 Європейського Парламенту та Ради від 6 липня 2016 року щодо засобів високого спільного рівня захисту мережі та інформації у Союзі (Official Journal L 194, 19.7.2016, р. 1–30).

3. Відповідність законопроекту праву ЄС.

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *aquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Стаття 22 пункт f Угоди про асоціацію визначає, що Україна та ЄС співробітничать у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, у тому числі кіберзлочинністю, а також з метою її попередження.

Отже, законопроект не суперечить цілям Угоди про асоціацію.

Мета даного проекту Закону - підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю та використання електронних доказів у кримінальному провадженні, що не суперечить положенням Конвенції про кіберзлочинність.

Автори даної законодавчої ініціативи пропонують запровадження введення визначення поняття та видів електронних доказів «**інформації в електронній (цифровій) формі**» у Кримінальному процесуальному кодексу України, доповнивши перелік процесуальних джерел доказів, та розмежувавши поняття електронного документу як різновиду електронного доказу та інших документів, які подаються в електронній формі, що не суперечить Конвенції про кіберзлочинність та Висновкам Ради щодо удосконалення кримінальної юстиції у кіберпросторі.

Законопроектом також пропонується внести зміни до частини 4 статті 39 Закону України «Про телекомунікації», яким пропонується, що «Оператори телекомунікацій зобов'язані за власні кошти встановлювати на своїх телекомунікаційних мережах технічні засоби, необхідні для здійснення уповноваженими підрозділами оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій та тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо, і забезпечувати функціонування цих технічних засобів, а також у межах своїх повноважень

Комітет розглянув проект Закону на своєму засіданні 16 вересня 2020 року (протокол № 46) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

сприяти проведенню оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій та тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо, а також недопущенню розголошення організаційних і тактичних прийомів їх проведення. Оператори телекомунікацій зобов'язані забезпечувати захист зазначених технічних засобів від несанкціонованого доступу».

За метою, дане положення не суперечить статті 20 Конвенції про кіберзлочинність, де зазначено, що «кожна Сторона вживає такі законодавчі та інші заходи, які можуть бути необхідними для надання своїм компетентним органам повноважень: збирати або записувати технічними засобами на території такої Сторони, та зобов'язувати постачальника послуг, в межах його існуючих технічних можливостей». Проте зазначимо, що таке втручання повинно бути обґрунтованим та необхідним, а також не повинно призвести до незаконної обробки чи випадкової втрати даних, як це передбачено пунктами b, f статті 4 Директиви 2016/680. Також, Регламентом (ЄС) 2018/1725 зазначено: «обробка персональних даних, що стосуються кримінальних справ та правопорушень або пов'язаних із цим заходів безпеки... повинна здійснюватися лише під контролем офіційних органів або коли обробка дозволена законодавством Союзу, що передбачає відповідні гарантії прав і свобод суб'єктів даних».

Також, відповідно до пункту 2.4. Рекомендації № R (95)4 Комітету Міністрів державам – членам Ради Європи щодо захисту даних особистого характеру в сфері телекомунікаційних послуг, з особливими рекомендаціями для телефонних послуг: «тут не може бути втручання органів державної влади в зміст комунікації, включаючи використання пристроїв прослуховування або інших засобів нагляду чи перехоплення комунікацій, якщо тільки таке втручання не є передбаченим законом та не є необхідним заходом у демократичному суспільстві спрямованим на: а. захист державної та громадської безпеки, валютно-кредитних інтересів держави або на боротьбу із кримінальними правопорушеннями; б. захист відповідної особи або право свободи інших людей».

Відповідно до практики Європейського Союзу, а також статті 18 Конвенції про кіберзлочинність, для отримання даних такого характеру, що зазначені у даній редакції статті 39 Закону України «Про телекомунікації» необхідний дозвіл. Судовий дозвіл може бути гарантією забезпечення основних прав і свобод людини та права на повагу до приватного життя та свідчитиме про те, що така така діяння відповідають принципу доцільності: «коли оператор мережі або постачальник послуг є уповноваженим державним органом здійснити втручання, то таким чином зібрані дані мають бути направлені тільки до організації визначеної в дозволі на таке втручання».

Як зазначено у пункті 4.2. Рекомендації R(95)4: «дані особистого характеру зібрані і оброблені операторами мережі або постачальниками послуг

Комітет розглянув проект Закону на своєму засіданні 16 вересня 2020 року (протокол № 46) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

можуть бути передані державним органам тільки тоді, коли ця передача даних передбачена законом та є у демократичному суспільстві необхідним заходом, спрямованим на: а. захист державної та громадської безпеки, валютно-кредитних інтересів держави або на боротьбу із кримінальними правопорушеннями; б. захист відповідної особи або право свободи інших людей». Також зазначаємо, що відповідно до Директиви 2016/1180, Конвенції про кіберзлочинність, Рекомендації № R (95) 4 щодо захисту даних особистого характеру в сфері телекомунікаційних послуг дані можуть бути передані державним органам, а отже державні органи не можуть мати окремий доступ до усієї інформації, яка зберігається операторами, без їх відома.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України з Європейським Союзом.

Проект Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю та використання електронних доказів» (реєстр. № 4004 від 01.09.2020 р., н.д., Д. Монастирський) за своєю метою не суперечить Угоді про асоціацію, проте потребує доопрацювання з метою врахування положень Рекомендації № R (95)4 та Конвенції про кіберзлочинність задля унеможливлення зловживань у сфері захисту персональних даних.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Комітет розглянув проект Закону на своєму засіданні 16 вересня 2020 року

Підписував: Климуш-Цингалзе Іванна Орестівна
Протокол № 46 відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України

Сертифікат: 58E2D9E71900307B04000000EED52E0081348200
Дійсний до: 12.03.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 0426/10-2020/16794B від 25.09.2020

198511